

De jaggernaut

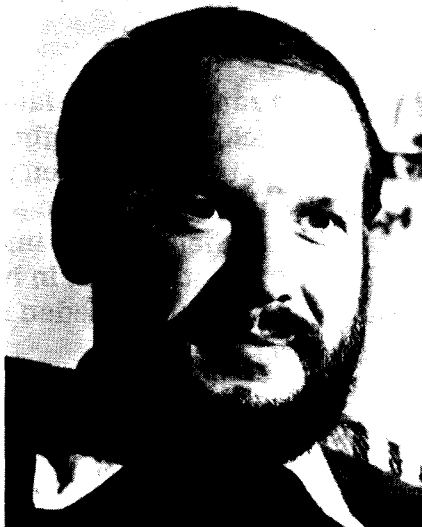
Er zijn onder de economen twee reuzen, Ricardo en Keynes, toevallig ook allebei succesvolle beurspeculanten, wier beroemdheid berust op hun vaardigheid om dramatische beleidsconclusies te trekken uit eenvoudige modellen met slechts enkele strategische variabelen. In zijn *History of economic analysis* noemt Schumpeter deze handigheid afkeurend de 'Ricardian vice'. Volgens hem ging de economie de verkeerde kant op door op basis van simpele, abstracte modellen verstrekkende aanbevelingen voor het beleid te doen.

Nog steeds kunnen economen op de 'Ricardian vice' worden betrapt. In een vloeiende beweging worden definities (bij voorbeeld: $MV = PT$) omgezet in een groeivergelijking. Vervolgens worden wat bijkomende veronderstellingen gemaakt (bij voorbeeld constante omloopsnelheid) en men is klaar voor verstrekkende uitspraken (zoals: alleen geld is belangrijk voor inflatie). Een ander voorbeeld is de gretigheid waarmee, tegen beter weten in, beleidsadviezen worden gemolken uit het simpele statische marktmodel.

Er zijn ook economen die vinden dat je van beleid vuile handen krijgt, zij menen dat we nog lang niet klaar zijn en dat economen zich beter op de top van de Olympus kunnen terugtrekken, ver van de dulle werkelijkheid. Economen zullen zich daar echt niet vervelen. Zoals een groot aantal onder hen nu reeds laat zien, kunnen ze elkaar blijven verbazen met het bedenken en oplossen van moeilijke theoretische puzzels. De econometrische theorie zou zich op deze berg volgens een eigen interne dynamiek ontwikkelen. Een toevallige inval bij het aanschouwen van de mist in het dal wordt niet meteen perfect geformuleerd en biedt vele mogelijkheden tot aanscherpen, afzwakken en combineren. Pure economie wordt het dan, zo iets als abstracte kunst, meer WVC dan O&W.

De meeste economen schipperen tussen de zonde van Ricardo en de heiligheid van de berg Olympus. Ze doen, als welpen, hun best. Ze weten dat het onvolmaakt is. Te simpele adviezen zijn theoretisch nooit juist, te theoretische adviezen zijn niet simpel genoeg. Aanvankelijk enthousiasme slaat later om in ontgoocheling. Het beste voorbeeld hiervan biedt de macro-econometrische modellenbouw, op het gebied van beleidsrelevante producten het parafeerd uit de economische stal.

J.J.M. Theeuwes

De produktlevenscyclus van macro-modellen is verlopen zoals die van de televisie. De primitieve modellen van de jaren vijftig trokken de aandacht van alle bureaus. Kwaliteitsverbeteringen en technologische vernieuwingen verhoogden het enthousiasme in de jaren zestig. In de jaren zeventig werden ze zo alledaags als het aardappelschilmesje. De bouw ervan werd standaard en iedereen had er minstens een. De laatste tijd zijn grote twijfels gerezen aan hun nut. Macro-modellen zitten in de stagnatiefase. De modelbouwers proberen die crisis te lijf te gaan door aan onderdelen te sleutelen. Het oppoetsen van de macro-theorie en het ontwerpen van batterijen specificatietoetsen zijn als de platte schermen en het stereogeluid van de jongste tv's.

In de winkel van economische modellen liggen ook reeds twee nieuwe producten klaar. Het ene is de toegepaste algemeen-evenwichtsanalyse en het andere de micro-simulatietechniek. Het toegepaste algemeen-evenwichtsmodel is een met geschatte coëfficiënten ingevuld model van een markteconomie zoals dat voor het eerst door Walras werd geformuleerd. Voor verschillende veronderstellingen over het belasting-, subsidie- en internationale handelsbeleid worden de evenwichtsprijzen en -hoeveelheden van het nagebootste marktsysteem berekend en vergeleken. Bij micro-simulatiemodellen worden eerst de gedragscoëfficiënten geschat met een steekproef van huishoudingen (of, wat minder vaak voorkomt, een steekproef van bedrijven) en vervolgens worden de coëfficiënten en

de steekproef gebruikt om de reacties op veranderingen in het beleid te simuleren. De belangstelling voor de nieuwe technieken hangt samen met de toegenomen interesse van beleidswege voor de aanbod- en verdelingseffecten van maatregelen.

Er wordt veel hoop gevestigd op deze nieuwe technieken. Zij moeten het vaandel overnemen van de in de strijd gesneuvelde macro-econometrie. Over de vraag of ze dat kunnen, ben ik niet zo optimistisch. Wat mijn gebrek aan optimisme vooral veroorzaakt, is het gebrek aan uniformiteit in de geschatte micro-coëfficiënten. Er zijn al heel wat tabellen met geschatte waarden van vraag- en aanbodelasticiteiten gepubliceerd. Wat steeds opvalt, is de grote variatie in resultaten. In het recent gepubliceerde *Handbook of labour economics* bij voorbeeld staan paginalange tabellen met geschatte elasticiteiten voor de arbeidsvraag en het arbeidsaanbod. Wat opvalt is de brede waaier van schattingsresultaten en het gebrek aan consensus. De variatie is te verklaren uit het verschil in steekproeven, specificaties, stochastiek enz. Het betekent echter dat toegepaste algemeen-evenwichtsmodellen en micro-simulatiemodellen eigenlijk min of meer willekeurig de coëfficiënten voor hun berekeningen moeten prikken.

Toch blijft men het doen. In de hoop dat het steeds beter wordt of uit wanhoop dat er niets beters is. Elke econoom moet wel eens sympathie hebben voor het veilig terugtrekken op de berg Olympus. Voor diegenen die nooit twijfelen is er het schokkende slot van Paul Johnson in zijn qua strekking zeer conservatieve boek *Modern times* over de recente geschiedenis: "Economics, sociology, psychology, and other inexact sciences – scarcely sciences at all in the light of modern experience – had constructed the juggernaut of social engineering, which had crushed beneath it so much wealth and so many lives" (ook geciteerd in het artikel van R. Nelson over economen en het beleid, vorig jaar in de *Journal of Economic Literature*). De jaggernaut is volgens het woordenboek een grote wagen met krisnabeeld, waardoor men zich liet verpletteren.

Jules Theeuwes